

PICIE (576) *sb n*

-é (20), -e (2); -é : -e *SienLek* (4:1), *Oczko* (8:1).

sg N picié (114); -é (11), -e (1), -(e) (102); -é : -e *SienLek* (2:1). \diamond *G* piciã (137); -ã (106), -a (2), -(a) (29); -a *MurzNT*; -ã : -a *GrzegŚm* (1:1). \diamond *D* piciu (102). \diamond *A* picié (62); -é (10), -e (1), -(e) (51); -é : -e *Oczko* (4:1). \diamond *I* piciém (19), picim (12); -ém *MiechGlab*, *BibRadz*, *Mącz*, *Prot*, *RejPosWiecz*², *KuczbKat*, *BudBib*, *CzechRozm*, *ModrzBaz*, *Oczko* (2), *ReszPrz*, *KochPij*; -im *GlabGad*, *LibMal*, *SeklKat*, *SienLek* (2), *MycPrz*, *StryjKron*; -ém : -im *FalZioł* (3:1), *BielKron* (1:1), *WerGość* (2:3); ~ -ém *Oczko* (2), -em (1) *KochPij*, -(e)m (16). \diamond *L* piciu (122). \diamond *pl N* piciã (3); -ã (2), -(a) (1). \diamond *A* piciã (5).

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. Czynność picia, spożywanie napoju; *potus HistAl*, *Mącz*, *PolAnt*, *Modrz*, *Vulg*, *Cn*; *potatio HistAl*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *bibendum Vulg*, *PolAnt*; *poculum HistAl*, *Mącz*; *potio Mącz*, *Cn*; *haustus Cn* (287) : *FalZioł* I 42c, IV 7b, 38b, 51d, V 14, 26v, 47; *BielŻyw* 71; w winie [...] czo na dole to fie z lagrem zmiełza á tak miąłfze będzie j ku piciu nie zdrowe *GlabGad* Kv, B5v, Ev, E8, E8v [2 r.], Gv (16); *WróbŻołt* I7v; *LibMal* 1544/92; *HistAl* F2v, H5v; A iefliżby nie chćieli wźiąć z ręki twej kubká ku piciu/ rzeczeńfz im/ Pan zaftępow thák mowi *BibRadz Ier* 25/28, *Deut* 2/6, 1.*Mach* 11/58; znalazł też tám wodę bárzo dobrą y flotką ku piciu *BielKron* 441, 263v, 409v, 427v, 442, 447v [2 r.] (10); Młodych tedy lat tak mayą być ku piciu dziatki przyzwycźayani/ iżeby im niezalone wino/ ale z wiotfzã [lege: więtszã] połowicã wody zmiełzane było dawano *KwiatKsiqż* D2, D2; *Serpentes exiquo indigent potu*, Máło picia potrzebuyã. *Mącz* 316b, 54d, 67b, 246d, 247b, 256b (13); *SienLek* 4v, 5v, 13, 25v, 37v (8); *BudBib Num* 33/14; *ModrzBaz* 52v, 56; w ónych ftronách Włofkich/ dawaiã iey [wody] do kwart pułtorã/ áż do cztęrech/ [...] ludźiam nikałká w piciu nie wprãwiónym *Oczko* 19v; odłóźmy picié ná iny czãs *Oczko* 28v, 1v, 19 [2 r.], 19v, 20, 21 [2 r.] (12); *WerGość* 227, 228, 270; *Calep* 229a, 799a, 816a, 828b.

picie czego (21): *TarDuch* D4v; á kiedi zabijefz ono profię/ tedi naydziefz wnim bárzo małą fledzionę dla picia they wody *FalZioł* I 53c, I 1c, 56c; ludziem kałzłãcim zdrowe iefł picie miodu *GlabGad* K, G8, H2, I8v, K8; Biádã onym kthorzy fã mocni ku piciu winã *BibRadz Is* 5/22 [przekład tego samego tekstu *RejPosWstaw*, *WerGość* 213]; *RejPosWstaw* 44; Drzewã y fãlfy picia fpołób/ zćieplic fye wźiął. *Oczko* [41v], 21, 22 [2 r.], [41v], [42v]; *SkarŻyw* 492; *WerGość* 213, 244. Cf »picie napojow«.

W połączeniach szeregowych (6): *KwiatKsiqż* Dv; *Mącz* 201c, 408c; Komu fńákowãć moźe iedzenie/ picie/ fpanie/ iefli pirwej nie łãknãł/ nie prágnãł/ á fen go nie morzył? *Górndworz* H8v; Niemniey fzkodliwe fã zbytki/ w iedzy/ piciu/ y rokfołznym wźywãniu *PowodPr* 70, 70 marg.

W porównaniu (1): Iáko zbytnia wodã ogień zãlewa/ tak też zbytnie piciu winã rozum zãtłumia. *WerGość* 244.

W charakterystycznych połączeniach: *picie cieplic*, *drzewa*, *gwajaku*, *miodu* (2), *octu*, *salsy*, *syropu*, *wina* (8), *wody* (6) *żolci*; *picie (nie)zdrowe* (5), *potrzebne*, *przyjemniejsze*, *spolne*, *szkodliwe*; *picia moc*, *sposob* (4); *do picia czas* (2), *kredens*, *pigułki*; *do picia dobry*, *niewdzięczny*, *teskliwy*; *ku piciu czasza* (3), *kubek* (4), *naczynie* (7), *służba złota*, *syrop*, *wino* (2), *woda* (16); *ku piciu mocny* (3), *niezdrowy*,

przyjemniejszy, przyzwyczajany, smaczniejszy, zarazisty; od picia zaziębiony; około picia ustawy; przez picie uzdrowion; w picie niewprawiony; w picu bezprawie, niedostatek, rozpusta, stanowienie, zwyczaj; w picu sprawiony; z picia zaziębienie; z picia zakażony; picia niechać, potrzebować, zakazować; picciem grzeszyć, obciążyć się, roztwarzać, zalać się; bez picia trwać; ku picu łączność czynić, szkodzić; od picia wstrzymać się; w picu dobrze się chować, sprawować, ugadzać.

Fraza: »[komu] picia się chce« (1): A ktoby gi [kamień z żółqdka kapłona] przy łobie nofił/ tedy mu lie picia chcieć nie będzie. *FalZioł* IV 19d.

Zwroty: »da(wa)ć, dany ku picu« = *potum dare Vulg* [szyk 28:10] (5:33): Też tym ktorzy mają fwięte⁸⁰ walanthego niemocz/ proch s korzenia Goryczczanego z wodhką maioranową dany ku picu kielo razow: wřpomaga. *FalZioł* I 58d; Wezmi Imbieru/ balsamu, Citwaru/ muřzkatowego kwiatu/ pieprzu długiego/ kamykow kthore w rakoch bywaią/ [...] Zetrzy to řpołem barzo dobrze á daway to niemocznemu ku picu w winie *FalZioł* V 113v, I 4a, 32a, 34b, 38d, 40d (36); *BielKron* 31v; Abowiem ktobykolwiek wam dał ku picu kubek wody w imię moię/ [...] nie vtráci fwey zapłaty. *WujNT Mar* 9/41[40].

»spragnąć przez picia« (1): Sprągnął Sámfon przez picia *BielKron* 52.

Wyrażenia: »ku picu dobry, pomocny, pożyteczny, szlachetny« = *skuteczny jako lekarstwo* (18:2:1:1): Woda włoskiego kopru w ktorey by bylo wwarzono to korzenie paluchowo/ ieft dobra ku picu na przeciwko kłociu wnątrznemu *FalZioł* I 63b; Też czałfu morowego powietrza/ ieft ta czyrwona ziemia z armenijey barzo flachetna z winem białem ku picu/ á fiła ludzi zarażonych lie wyleczaią *FalZioł* III 36c; Też wodka wołowego ięzyka/ ieft barzo pożyteczna ku picu w kordijacze y we drzeniu fercza. *FalZioł* V 82v; Też mieczyk ziele w wodzie albo w piwie wwarzone/ ieft ofobnie pomoczne lekarřstwo ku picu. *FalZioł* V 83v, I 24d, 31b, 52b, 74d, 84d (22).

»miara (a. mierność) w picu, picia; mierny w picu; miernie się chować w picu« = *mediocritas potus Modrz* [szyk 12:5] (11:2;2;2): *PatKaz III* 146v; Tak lie oni w picu miernie chowali. *GlabGad Gv*, K3; *SeklWyzn Tv*; Piřáli teř drudzy pořtronni hiřthorykowie o nas nie tráfnie/ [...] máiąc nas zá opię ludzi/ iáko łami baczmy/ y wiele tych ktorzy mierność záchowuią v nas w picu/ w mowie/ y w obyczáioch/ by lie teř we řrozdku Włoch mieli rodzić *BielKron* 334, 334v; *Mqcz* 398a; *SienLek* 3; *BielSpr* 53; Powinien ieft káždy człowiek Chřeściáńki w picu y w iedzeniu záwždy miarę chować *WujJud* 190v; *RejPosWstaw* [110³]; *ModrzBaz* 10; *WerGořc* 261; *BielSjem* 2; *ArtKanc* T6v; *Calep* 318a; kto miary nie záchowywa w picu/ iuř nie moře mieć w fwey władzy ięzyká *Phil* L4.

»trzeźwie [= umiarkowane] picie« (1): Zdrowie ieft duřze y ciála trzeźwie picie/ ále co wetkařz albo wleiefz nád potrzebę/ toć nie tylko nie da pořilenia/ ále y on ořtátek zepłuię *WerGořc* 228.

»skromność, skromny w picu« = *parcus potus Modrz* (1:1): pomni/ ábyř w řkromności/ ták w iedle iáko y w picu záchowywał wřzytki czałfy żywotá twoiego *RejPos* 186; *ModrzBaz* 66v.

»wino picia [czyjego]« = *vino potus [alicuius] PolAnt* (2): wymyřlił Dániel ná fercu řwem žeby fię nie mazał iedłem potráwy krolewřkiew/ y winem picia ięgo *BudBib Dan* 1/8, *Dan* 1/5.

»zbytek, wystawa, przebranie w picu; zbytek picia« = *luxus potus Modrz* [szyk 13:1] (9:2:1;2): *RejRozpr G3 marg*; Luxus, Zbytek w picu/ w yedzeniu y w řzáciech. *Mqcz* 201c, 43a; Wielka Niemoc przygadza fye od zbytku picia y iedzenia *SienLek* 58, 1v; *RejZwierc* 57v; *WujJudConf* 191v;

RejPosWstaw [21²]; Wyłtáwá nie wítánie w picíu y w iedzeniu *MycPrz* I B2, II Bv; *ModrzBaz* 82v; *PowodPr* 70 [2 r.]; *VotSzl* C4.

Szeregi: »(i) jedzenie (a. jedzą, a. jedło), (a, albo, ani, i, niżli, także) picie« = *cibo et potus* *Modrz*; *esculentus et poculentus* *JanStat* [szyk 38:23] (61): *OpecŻyw* 37v; jako mam uylouycz w pannye maryey pyczya yedzenya myernofzcz *PatKaz III* 146v; Sierpnia księżycza Zaba żadna gęby otworzyć nie może ku iedzeniu ani ku picíu *FalZioł* IV 15b, V 4v, 59v, 69; Ten raz wypifzemy gadki o rzeczách człowieku przyrodzonych albo j szkodliwich czo fie ticze ie⁸⁰ chowania w iedle y w picíu *GlabGad* F4, K3, L6v; *SeklWyzn* F [2 r.], F2; *SeklKat* Tv; *KromRozm I* C; *MurzHist* Ev; *GroicPorz* kk2; Máłócbý nam po zyołach bychmy przyrodzeniu/ Nie czynili bezpráwia w picíu á w iedzeniu. *RejWiz* 61v; Zafz nie mamy mocy iedzenia y picía [*manducandi et bibendi*]? *Leop* 1.*Cor* 9/4; *Mącz* 43a, 84b, 201c, 398a; A przeto koždy zbytek lzeyfzy ieft z picía niżli z iedzenia. *SienLek* 12v, 1v, 3, 58, 133v, Vuu3; *GórnDworz* Ff2v; *RejPos* 186; *RejZwierc* 57v; *BielSpr* 53; *WujJud* 190v; *WujJudConf* 191v; *RejPosWstaw* [21²], [110³]; *MycPrz* I B2, II Bv; *ModrzBaz* 10, 66v, 82v; *Oczko* 24; *CzechEp* 185, 216; żywot nálz niepomiernym iadłem y pićiem bywa vmnieyfon. *WerGość* 263, 227, 229, 261; *BielSjem* 2; *ArtKanc* T6v; *GórnRozm* L3; *Diaetetica* – Pewną miara wiadlie y wpicziu. *Calep* 318a, 317b, 773b; *LatHar* 135; Zali domow nie maćie do iedzenia y picía [*ad manducandum et bibendum*]? *WujNT* 1.*Cor* 11/22; *SarnStat* 219; *SkarKaz* 311a, 453a; *VotSzl* C4; *PaxLiz* D. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»pokarm i picie« (2): *BielKron* 45; iefli ná potrzeby żywności á nágości nálzéy fy e obeyzrzy/ zboża/ ziołá/ korzenia/ bydło/ ptáftwo/ owoce/ pokármowi y pićiu rzeczy rozmáite. *Oczko* 3v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»połknienie albo picie« (1): *Catapotia* – *Pigułki*, albo inrze lekarftwa do połknienia, albo piczia. *Calep* 171b.

»pożywanie (a. używanie) i picie« [szyk 1:1] (2): S Tych tu fłow przereczonych Pána Kryftułowych/ iálna rzecz ieft/ [...] iz pożywánie ciálá y krwi iego/ nie ieft rowne áni podobne/ ku pożywániu y pićiu pokármow nálznych/ y napoiow infzych póspolitych. *RejPosWiecz*² 91; *StryjKron* 370.

Przen (2) :

Zwrot: »dać ku pićiu [co]« (1): Ten go nákarmi chlebem zrozumienia/ a da mu ku pićiu wodę mądności [*et aqua sapientiae potabit eum*] *BudBib Eccli* 15/3.

Wyrażenie: »duchowne picie« (1): Tylkoż mi to iefzcze powiedz/ dobrzeli ci czynią ktorzy tey fpráwy świętéy [*widomych sakramentów*] zaniechawaią? [...] vkázuiąc iz dofyć ná lámym duchownym pożywániu y pićiu/ prócz chlebá y winá *CzechRozm* 266v.

Szereg: »pożywanie i picie« (1): *CzechRozm* 266v cf *Wyżenie*.

a. *O Eucharystii* (27) :

picie czego (20): *WujJudConf* 224v; ábyfmy łobie lámánim chlebá wydanie zá nas ná śmierć ciálá Chriřtułowego przypomináli: á lámim záś winá do kubká y pićiem iego/ wylanie krwi Chriřtułowej *CzechRozm* 261v. Cf *Wyrażenia*.

W charakterystycznych połączeniach: picie święte, wierne; obyczaj picia; sprawa około picia; posilony piciem.

Zwrot: »(po)da(wa)ć, da(wa)ny ku picciu« [szyk zmienny] (2:2): PowUrb 2v; RejPosWiecz³ 96; Dam wam ciało moje ku iedzeniu y krew ku picciu SkarŻyw 598; krew moię maćie/ która dla was ieft wylaná/ wżyftkim ku picciu daná ArtKanc N9.

Wyrażenia: »(prawdziwe) picie (świętości) krwie; (prawdziwa) krew ku picciu« (17:5): PowUrb 2v; KrowObr 200v; A thu będąc ták vpewnionym o tey świętey fprawie Páná fwego/ á o pożywaniu świętego ciała/ y picciu krwie świętey iego/ odrzuć precz ná ftronę wżyftki błędne [!] mnimánia ludzkie RejPos 89v, 88v [2 r.]. 89v; Pan iuż dał nam przykład/ iż on pirwey o pożywaniu ciała fwoiego/ y o picciu krwie fwey náuczał zwolenniki fwoie RejPosWiecz² 90v; A tu iuż oto iáwne á iáfne fwiadectwá mař Doktorow s. [...] o prawdziwym picciu fwiętości krwie przenedrořłzey iego. RejPosWiecz² 95v, 90v [3 r.], 93 [2 r.], 94, 95v [2 r.]; RejPosWiecz³ 96; BiałKat 276; KuczKat 225; CzechRozm 262v; SkarŻyw 598; ArtKanc N9.

*»picie wina« (1): Przy Wiečerzy Pánfkiey iedzenie chlebá/ y picie winá/ co znaczą. CzechRozm **4.*

*Szeregi: »jedzenie i picie« (6): Nie ćielefne tám bywa iedzenie ciáľá Páná Kryřtuřowego/ y nie ćielefne picie nafwięřłzey krwie iego KrowObr 200v, 200v marg, Ss4v; bywa nam dawáne ciało y krew Páná nářzego Iezu Kryřtuřá/ przy chłebie [!]/ y winie/ ku iedzeniu y ku picciu RejPosWiecz³ 96; CzechRozm **4; SkarŻyw 598.*

»pożywanie (a. używanie) i (a) picie« (17): RejPos 88 [3 r.], 89 [2 r.]; teraz przyřtápm ku wżywaniu fwiętości/ tho ieft/ ku pożywaniu fwiętości ciáľá/ y ku picciu fwáthości [!] krwie Páná Kryřtuřowej. RejPosWiecz² 94, 90 [4 r.], 93 [2 r.], 95 [3 r.]; Iáko teř y Hilárius o tym mowi: Vżywánie y picie iego czyni to/ iż my w Chriřtuřie á Chriřtus w nas ieft. WujJudConf 224v; CzechRozm 262v.

»przyjmowanie i picie« (1): Tuć nie rozumiaľ Irenęus inřzého ciáľá/ iedno włáfné Chryřtuřowo: [...] á thákie być nam ku przyymwaniu opowiádaľ/ w chlebie/ y prawdziwą krew ku picciu/ w kielichu álbo w winie. BiałKat 276.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »picie kielicha« (1): A toř teř y o tym krzczeniu rozumieć mamy co y o picciu kielichá RejPos 313v.

b. Pijaństwo; perpotatio Mącz, Calep, Cn; bibitio Modrz; propinatio Cn (11) : A gdy był pytan [Anacharsis] iakoby kto picie mogł łobie zmierzenić odpowiedziaľ, gdy by kto miaľ przed oczyma marnoć opilczow. BielŻyw 22; Dzis zás nye ták/ yeřfće dzyecyę w koľebce [!] leżeć będzie/ ocyc gdi mu łie goľcye tráfiá/ onego ná picye zápráwi/ bo mu pomagáć muľi. GliczKsiąř D8; Perpotatio, Vřtáwiczne picie/ bieřiáďowánie. Mącz 316c; ModrzBaz 52v, 82v; [widamy] doľyć tákich wřzétecznic/ co łye obzériařć/ y kántory/ y kárczmarze/ w picciu przechodzą Oczko 22v; Perpoto – Wpicziu czas trawie. Calep 788b, 198b, 788b; PaxLiz D.

W charakterystycznych połączeniach: picie wkoło; picie zmierzenić; chętny do picia; do picia wyzywać; sztuka w picciu; w picciu [kogo] przechodzić, czas trawić.

Zwrot: »powściągać się picia« (1): pyfche pan nasch lyfti do niego [starosty kamienieckiego] [...] yzbi fyę powfcziagnal tego pyczia [...] abi tez trzełwi bil na tey granyczi *LibLeg* 11/60v.

2. *Napój; potio Murm, PolAnt, Mącz, Modrz, Cn; potus Mymer¹, Miech, PolAnt, Mącz, Modrz, Vulg; poculum HistAl, Mącz, JanStat; liquor, poculentum JanStat; haustus, potiuncula Cn (289): BierEz Q4v; ForCnR E2v; Murm 163; Mymer¹ 41v; HistJóz A4v; FalZioł II 21d, IV 12b, V 64v; Czemu gdy fie człowiek rozpije tedy żołądek więcey w fię picia bierze. GlabGad E8, E8v [2 r.], F5v, G [2 r.], G5, G8 (8); RejPs 34; Cupil ono piczie za dwadziefczia y ołzm flotich. LibMal 1543/67; RejRozpr G3, G3v; RejJóz 18 [2 r.], K; HistAl F2, N; RejWiz 25, 26; RejFig Ee2v; BibRadz Ioann 4/9; także go [Wiktora] otruto w picciu s strony Henryká Cełárzá. BielKron 177v, 126v, 323v, 331v, 333, 446, 450v; KwiatKsiąż D2v; Mącz 115b, 466d; SienLek 6, 8, 31, 52, 57v (12); Biádá tym ktorzy mocni fą ku picciu winá/ á mężowie mężni ku nálewaniu picia? RejPosWstaw 44; BudBib I 306d marg, Eccli 29/30[32]; Oczko 10; WerGość 256; BielSen 15; BielSjem 23; Znać że ná ón czas nie w długich obiádách/ áni w cudzoziemskim pićiu fczęfcia álbo mnimánia fwęgo ludzie pokládáli/ ále rychléy w trzézwości KochWr 28; Calep 828a; GostGospSieb +3v; WujNT 194; Kwartá pića wżelákiego/ iáko teráznieyfza Krákówfka po wżyfłkiéy Koronie bydź ma SarnStat 280, 929, 963 [2 r.], 964, 965; [MetrKor 1582 129/127.]*

picie z czego [w tym: uczynione z czego (6)] (7): Murm 163; Mulsum, piczye z myodv y z wyna vczynyone *BartBydg* 94; Ziemia też Rułka nad wżyfłkę zyzność fwą/ ieft obkwita w miedzie y w picciu z niego vczynionym. *MiechGlab* 78; RejPs 75; Possum, Słódkie picie z winnych grón dobrze ná słóncu vfmáżonych *Mącz* 283a, 235d, 271d.

picie czyje [pron poss] (7): iako popioł pokarm moy mi f mákuie/ á zelzami bywa zmieszano pićie moię [*Vulg Ps* 102/10] *RejPs* 148v [*przekład tego samego tekstu RejPs* 120, *BibRadz, RejPos, RejZwierc*], 120; kaźni ćierpieli nieprzyacięle ich [*synow izraelskich*]/ dla niedořátku pićia fwęgo *Leop Sap* 11/5; *BibRadz Ps* 102/10; *RejPos* 81; *RejZwierc* 47v; *BudBib Dan* 1/10.

W połączeniach szeregowych (4): *BibRadz Is* 25/6; *Mącz* 316b; Aby nikt nie śmiał ná ten plác gdzie namioty rozbité ftoię/ woźić ku fzynku gorzałki/ winá/ piwá/ áni wżelákiego pićia. *SarnStat* 17; [*aby od żaków*] w pićiu/ żywnościami/ we zbożu/ w mące/ fłodzie/ w piwie/ w winie/ y innych trunkách [*inesculentis, ac poculentis, ac victualibus ad usum vitae ... in bladis, frumentis, farina, braseo JanStat* 218]: [...] cłá áni podatku álbo dzieřięćiny nie brano *SarnStat* 202.

W przeciwstawieniach: »picie ... pokarm (3), jedło (3), jedzenie, karmia« (8): Picie dla fwey subtilności richley fie ftrawi niź pokarm ktori ieft rzecz miálfza y gruba. *GlabGad* E8; Czemu głodny człowiek więcey żáda picia niź iedzenia. *GlabGad* F5, E8, F5 [2 r.], L4; Bo w iedney ręce picie noři [*pani*] w drugiey iedło *RejWiz* 26; *PaxLiz* C4v.

W porównaniach (4): *KromRozm I* D3; Pátryarchá Luter nápiřał: Ze iáko bez pićia y iedzenia/ ták y bez niewiáłty człowiek żyć niemoże. *WujJud* 209v, 133v; iáko pićie vtraca f mák by nalepfze było/ gdy ie ziednego nacznia do drugiego/ [...] przelewáią. także y przekład/ gdy iy nie zárázem z onego ięzyká czynią/ w ktorem one księgi nápiřano/ ale przez drugi ięzyk bywa przepuřczán/ niemoże być fzczyry ani dořkonáły. *BudBib* b2.

W charakterystycznych połączeniach: picie ze krwi, z miodu (4), z octu, z wina (3); picie ciepłe, cudzoziemskie, dobre, drogie (3), gorące, gorzkie (3), ipsisymowane, korzenne, kosztowne (2), nędzne, niezwykcyjne, przyrodzone, rozkoszne (3), słodkie, smaczniejsze, zdrowe, zimne; picia kwarta, miarka, nalewanie, niedostatek, obfitość; od picia czopowe; picciem posilony; w picciu smak; picie nie smakuje; [co] do używania za picie; picie nosić (2), przynieść, ssać, jadem zarazić; picia dojść, potrzebować (5), prosić, żądać (3); bez picia (ze)trwać; od picia rozmoknąć; o picie stać; w picie wmieszawać, wsypać (5); za picie dziękować; picciem częstować (2), opatrzyć; w picciu kochać się, rozwiertić [co], warzyć [co], zadawać [co].

Zwroty: »w picciu brać, wziąć, brany, wzięty« [szyk zmienny] (2:1:2:1): Też korzenie chrzanowe natłżczo iedzione albo w picciu wzięthe, wielcze zdrowiu dopomaga *FalZioł* I 117b, I 74a, V 18b; thego prochu ma chory w picciu ná noc brąć *SienLek* 105v, 87v, 141.

»w picciu mie(wa)ć [co]« (5): Skorzeniem karmie przyprawiay/ A lzałwią wpiczyu myeway. *Goski* A9 [idem *SienLek* 43]; dobrze pić iuchę z lzałwijey wárzący ią w piwie/ y w picciu ią ząwždy mieć *SienLek* 143v, 43, 85v, 107.

»picia nalewać« (1): Są tácy/ ktorzi dzień przed tym niżli ná vcztę idą purgácyą biorą/ áby zás ná mieyfce iákoby prozne więcey pokármu tkáli y picia nálewáli [*Sunt qui ... plus cibi potionumque ingerant*]. *ModrzBaz* 52.

»picie pić, picia się napijać« [szyk zmienny] (8:1): *FalZioł* V 2; *GlabGad* K, K3; *MurzNT Luc* 1/15; Rozeyćcie fie/ iedźciefz co natłufcźlfe rzeczy/ y piycie co naflodłfe picia [*bibite dulcissima quaeque*] *Leop* 3.*Esdr* 9/52, *Luc* 1/15; do Czternałtego dnia Lutego/ Flegmá pánuie: á tedy iuz więcey ieść: mnief pić/ mocniefzszego picia *SienLek* 42, 41v [2 r.].

»pożywać (a. używać) w picciu, picia; w picciu pożywany« [szyk zmienny] (5:2:1): panie brzemiene niemaią tego ziela [*opichu*] požiwać/ áni w piczuiu ani wmyciu *FalZioł* I 8c, I 6c, 8a, 19a, 54b, V 64v; Ale zafie filnieyfzy bywa człowiek pożywaiąc pokarmu niżli picia bowiem on dłużej trwa w żoładku á tak dłużej moci dawa. *GlabGad* E8; weźmi korzenia z Wilczego grochu/ [...] złkrobże wierzchnią łkorkę s niego/ á miálko ią ftłucz ná proch/ tego prochu w iedzeniu y w picciu przez cały rok vżyway *SienLek* 107.

»picia używać« (1): Rołomak źwierzę/ [...] náłazłzy ścierw iáki wielki/ [...] nieprzełtawa fię obźyráć/ y zásię tego/ iákóm powiedźiał/ pozbywáć/ áż wřzytek on ścierw požrze. A czyni to ono źwierzę nád zwyczaj drugich źwierząt/ ktore do łytości tylko iedłá y picia vżywaią [*cibo potuque utantur*]/ nie do zbytniego obźárftwá. *ModrzBaz* 52.

»(za)da(wa)ć w picciu; w picciu, na picie, z picciem (za)dany« [szyk zmienny] (14:5:1:1): *PatKaz III* 91v; Też korzeń [*olesznikowy*] na proch łtarthy z nálieniem włółkiego kopru w picciu dany/ żoładek zagrzewa y pořila *FalZioł* I 88d; Theż na tercijanę febrę/ trzy korzonki á trzy liłtki Kofzifzczkowe s kthorymkolwiek picciem dane/ vczynią zimniczę *FalZioł* I 153b, I 42c, 68a, 70b, 140d, 144b (9); Y trućinyć by łye łáčno vłtrzec/ by yey nye łlodzono/ á w dobrym yedle álbo pićy nyezádawano. *KromRozm I* [L3]; Przydawa łye théz/ iz niegdy bydlę pijawkę wypije/ temu gdy plufkwę w picciu dałz/ wneth pijawki pozbędzie. *SienLek* 154, 38, 57v [2 r.], 59, 132, 142 (10).

Wyrażenia: »picie mocne (a. mocniejsze), silne« [szyk 6:5] (10:1): *OpecŻyw* 138v; *FalZioł* V 2; przydawa fie też bołenie głowy z picia mocnego, ktorego dym mocny mózg zaraża. *GlabGad* B3v;

Sicera, Hebraeis omnis potus inebrians, Mocne pićie/ które piyanego człowieka vczyni. *Mącz* 391b; *SienLek* 39v, 42, 63, 143; Rzymńkie prawa nie tylo mężczyznom ná vrzędzie będącym/ ále y białym głowam zgoła zákázowali winá álbo mocnego pićia. *WerGość* 264, 260, 264.

»picciem napełniony« (1): Rozumu ípełná nie mogą mieć ci/ ktorzy są pokármem álbo pićim nápełnieni. *WerGość* 244.

»picie pijane, ktore upaja« = *sicera PolAnt*, *Vulg* (1:1): *MurzNT Luc* 1/15; Winá y pićia pijanego pić nie będzie *Leop Luc* 1/15.

»posilony, posilić się picciem (posilającym)« [szyk 2:1] (2:1): dla zefzcia fiły/ ktorey przy rodzeniu zbyła niewiafta Ma być počilona godnem iedzeniem j picciem počilaiącym *FalZioł* V 25v; *SeklKat* D2; *StryjKron* 442.

»pragnienie, pragnąć picia« (2:1): Pragnę/ nie wina/ anij ktorého drogiého pićia ale ludfkié⁸⁰ zbawienia *OpecŻyw* 149v; Piętnafta przyczyna przefzkadzaięcza łącznemu Porodzeniu/ ímętek albo niemocz/ albo głód iedzenia/ albo thakież niedořthatek á wielkie pragnienie picia *FalZioł* V 18b; *Mącz* 421d.

»toczenie picia« (1): Epistomium, Kurek álbo czop/ yáki bywa v fas winnych dla toczenia picia. *Mącz* 107a.

»picie zapalające« (1): [matki, ktore płod noszą] nie miernie fie chowaią [...] wina, albo infze picie zapalające pijac *GlabGad* K3.

Szeregi: »picie, chleb« (1): Lepyey wřtąpić do klařztorá/ Niż zá muž álbo do dwora [!]/ V dworá ftać wiele trzeba/ Przemrzcć muř picia chlebá *BielKom* G3.

»(ani, tak) jedzenie (a. jedło) (a, a(l)bo, ani, i (też), jak) picie« = *cibus et potus Vulg*, *Modrz*; *esca et potus PolAnt* [szyk 31:16] (47): *Murm* 54; *FalZioł* I 19a, V 18b, d, 25v, 32v; Częgo więcej człowiek potrzebuie ku žiwnořci, iefłli picia albo iedła. *GlabGad* E5; gdzież więc fie zchadzał wřzytek lud oney krainy oboiego pogłowia z picciem y z iedłem každy według fwe⁸⁰ przemożenia *MiechGlab* [90]; *LibMal* 1548/141v; *SeklWyzn* Fv; *KromRozm I* D3, L3; *GroicPorz* b3v, b4; ábo iufz może fie kocháć flużebnik twoy w iedzeniu ábo w pićiu? *Leop 2.Reg* 19/35; *BielKron* 349, 458; *Mącz* 84b; *SienLek* 2, 16v, 95v, 96, 98v [3 r.], 107, 192; *RejPos* 138v; *GrzegŚm* 27 [2 r.]; rozlicznořć picia á iedła czyni rozlicznořć wrzodow y niemocy. *RejZwierc* 157v, 70, 202; *WujJud* 133v, 209v; *BudBib Dan* 1/10; *MycPrz* II C3; Iedzenia y pićia zbytnie żárcie/ nieprzyřtoyne iefł człowiekowi *ModrzBaz* 51v; Mogł ci Bog tákiego człowieka ftworzyć/ żeby bez iedła y pićia mogł być żyw *ModrzBaz* 52v, 52 [2 r.], 52v; *ReszPrz* 126; *WerGość* 241; kiedy nalepię dowćipu fwego ku wřzelkięy řprawie vżyć mogą [ludzie]/ ieno kiedy fię áni iedłem/ áni picciem zbytnim nieprzełożą? *KochPij* C2v; *WujNT* 419; *CiekPotr* 18. [Ponadto w połąszeregowym 1 r.]

»(nie) pokarm (a. karmia), (a(l)bo, i, ani) picie« = (*non*) *esca* (a. *cibo*) *et potus Mymer*¹, *PolAnt*, *Vulg*; *cibo et potio Modrz* [szyk 27:2] (29): *PatKaz III* 91v; *Mymer*¹ nlb 2, k. 40; *FalZioł* V 68v; Czo zdrowřzego żoładkowi, iefłli karmia albo picie. *GlabGad* E8, F5, K5v; *BierRozm* 9; Azali by był kto ták řfalony áby rozumiał iż bog potrzebuie pokarmu z mięła vczynione⁸⁰/ álbo pićia ze krwi. *RejPs* 75, 120; panie Boże/ Dziękuiem twey řwiętey miłořci zaten pokarm y picie ktoris raczył nam ziednac y dac *SeklKat* D2, D2, S3v; A kogo goráczká trapi/ temu každy pokarm y pićye/ by nařlodřfe/

zda fye być gorzkye. *KromRozm III A3v; BibRadz Rom 14/17, Hebr 9/10; KwiatKsiąż D2v, N3v; SienLek 4v, 66, Vuu4; RejPosWiecz² 91; CzechRozm 94v; ModrzBaz 52, 53; WerGość 244; WujNT Rom 14/17, Col 2/16, Hebr 9/9[10].*

»potrawa i (a, albo, także) picie« [szyk 4:2] (6): Też naprzeciwno dychawiczny flegmifthey [proch] korzenia thego [orzeszkowego] z goriczką w potrawach albo w picciu pożywany iest barzo użyteczny *FalZioł I 54b, I 68a; BielKron 178; Penuś, Ziwność/ wżelákie potrawy y picie ku żiwności człowieczey należące. Mącz 290b; SienLek 5; StryjKron 442.*

»picie, (i) strawa« = *potus et cibus PolAnt [szyk 1:1] (2)*: Oddáli potym pieniądze murárzom y rzemieśnikom/ ktemu ftráwę/ picie/ y oliwę/ Sydończykom y Thyriyczykom *BibRadz 1.Esdr 3/7; BudBib 1.Esdr 3/7.*

»picie albo trunek« (1): Amatorium, Graecae φίλτρον Philtrum, Picie álbo/ trunek nieyáki/ który fzałoney miłości dodawa. *Mącz 7d. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»(nie) wino i (albo, ani) picie« (6): *OpecŻyw 149v*; Takoue pragnienie może być zagałzono famim winem albo nieiakim piicm [!] *GlabGad Gv, K3; Abowiem on [Jan Chrzciel] wielkim będzie przed panem/ i niebędzie pił wina i picia ktoreby vpáiało [vinum et siceram] MurzNT Luc 1/15; Leop Luc 1/15; WerGość 264. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

Przen (6) : WróbŻółt 79/6; Wy ktore fłodkim pićiem ná vczonym łonie/ Karmiły wżytki Muzy w fwoim Heliconie. *Prot D4v; ModrzBaz 8.*

picie czego (1): Tu prorok mowi pod figurą o męce páńfkiey iáko miał obietnice męki fwey wypelnic przed oblicznością wfłego ludu á pić nowe picie ofiáry fwoiey *RejPs 171 v.*

Zwroty: »pić picie« = *bibere potum PolAnt, Vulg (3)*: *RejPs 171v*; Y wżyfcy pili iedno picie duchowne/ ábowiem pili z fkały duchowney/ ktora zá nimi fzła/ A thá fkała była Krytus. *BibRadz 1.Cor 10/4; WujNT 1.Cor 10/4.*

»pragnąc picia« (1): Y potym zawolál mily Iezus wielkim głofem. Ządáli kto abo pragnie pićia/ niecháy przydzie ku mnie. *OpecŻyw 75v.*

Wyrażenie: »picie duchowne« = *potus spiritualis PolAnt, Vulg (2)*: *BibRadz 1.Cor 10/4; WujNT 1.Cor 10/4 cf »pić picie«.*

a. *O Eucharystii (8)* : Zatyń wżywłfy pićie dzięki bogu oyttzu vcziniwłfy rzékl. Wezmiecie to picié/ a rozdziéliciez ié miedzy wami *OpecŻyw 90*; To picie iest novi teftament [*Hic est calix novum testamentum Vulg Luc 22/20*]/ w moiei krwi/ ktora za was/ y za wżyftki lvdzie bedzie wylana/ na odpvłzczenie grzechow. *SeklWyzn c2.*

Szereg: »pokarm (a. karmia), picie« [szyk 4:1] (5): *OpecŻyw 90; BielKron 138v*; ciało moie iest prawdziwy pokarm/ á krew moiá iesth prawdziwe picie [*Caro enim Mea vere est cibus, et sanguis Meus vere est potus Vulg Ioann 6/56*]. *RejPosWiecz² 91 [przekład tego samego tekstu KuczbKat 165]; KuczbKat 165, 225.*

b. *Napar leczniczy, lekarstwo; potio, potus Mącz (41)* : łok matki bożey włofek znafieniem włofkiego kopru j zwroblem profem/ vwarziwłzy ty rzeczy zwinem á thego fie napijay/ kamień łamie to picie *FalZioł I 27a*; warz gwozdziki w winie á przimiefzay ktemu małtiki/ mierri/ potym to day pić/ To picie mozg pofila *FalZioł 160c, I 6d, 16d, 19a [2 r.], 21b, 24d (25)*; W Chorobách

wfzelkich/ nazdrowfzé pićie iefł Tyzánná/ to iefł ięczmienna wodá *SienLek* 163,12, 38v, 102v, S[ss]4v; tákie pićie [*woda ciepliczna*]/ nie wfzyłtkiém/ ále pewném choróbam tylko/ pomoc może *Oczko* 22v, 22,22v [2 r.], 23v.

picie z czego (1): lékárz [...] Nędza/ pocźnie przy nijm [*młodzieńcu rannym*] wfławicźnie byćz/ goiáťz mu rany/ a dáwaiáťz mu rozmaijteé lechkie pićie z źioł rozlicźnych *ForCnR* D2.

Zwrot: »w piciu używać« (1): więdz/ że wpićiu lékárłkim/ częłto bárzo wźywáią ćieplicźnych/ ázwłáfczćá śiárczánych wód *Oczko* 19.

Wyrażenie: »picie lekarskie« [*szyk 1:1*] (2): á pothym wto wino iufł przepalone/ włóź pieprzu przetłucźonego czo złoti zaważy/ gwozdzikom [!] takież/ wodki lewandulowey wley ízełć łyźek/ á to małz lekarłkie picie *FalZioł* I 77a; *Oczko* 19.

Szereg: »picie, (albo) syrop« [*szyk 2:1*] (3): Czenturzija [...] iefł barzo dobra na żółtá niemocz wpiciu albo wfłiropie. *FalZioł* I 24d, I 31b; *Mqcz* 316b.

Synonimy: 2. *napoj, trunek*.

Cf **PICĆ, WODOPICIE**